

3.

Az MSZMP Politikai Bizottsága részére összeállított tájékoztató jelentés az atomerőmű baleset gazdasági következményeiről (1986. május 5.)

Tájékoztató
a Politikai Bizottság részére

Tárgy: az ukrajnai Csernobil város körzetében bekövetkezett atombaleset gazdasági következményei

Az 1986. április 26-án az ukrajnai Csernobil város körzetében bekövetkezett atombalesetre az egyes tőkés országok különbözőképpen reagáltak. A radioaktív szennyezettség veszélyére való hivatkozással több tőkés ország leállította a Szovjetunióból, valamint a kelet-európai szocialista országokból származó élelmiszerek, különösen a hús, a hal valamint friss zöldség és gyümölcs-félések bevitelét. Elsőnek május 30-án Svédország léptetett be korlátozó intézkedéseket, ezt követte Dánia és Norvégia hasonló lépése. Az említett termékek importját elsősorban a Szovjetunióból és Lengyelországból, valamint Csehszlovákiából, Magyarországról, Romániából és Bulgáriából tiltották be.

Miután az első intézkedéseket részben a szennyezettség mértékének a megengedett meghaladó szintjével, részben pedig megfelelő mérési adatok hiányával indokolták, haladéktalanul megszerveztük, hogy legfontosabb kereskedelmi partnereink illetékes hatóságai nagykövetségeinken keresztül hozzájuthassanak a Magyarországon mért legfontosabb adatokhoz.

Megállapítottuk, hogy a nemzetközi szerződések alapján Magyarországot semmiféle adatszolgáltatási kötelezettség nem terheli. Ilyen feladat kizárólag arra az országra hárul, ahol az atomszerencsétlenség bekövetkezett. Ennek ellenére az áruszállítások terén várhatóan bekövetkező veszteségek csökkentése érdekében a legfontosabb a radioaktív szennyezettség mértékére vonatkozó adatokat partnereinknek megadtuk, ezzel egyidejűleg követeltük, hogy a bevezetett import korlátozó intézkedéseket ezen adatok ismeretében haladéktalanul szüntessék meg, illetve a Magyarországról történő behozatal vonatkozásában ezen adatok ismeretében hozzanak csak intézkedéseket.

Első ízben május 3-án öt kormány részére, azóta pedig folyamatosan a többi fontosabb európai kereskedelmi partnereink részére adtuk át a mérési adatokat. Tájékoztató jelleggel ezeket eljuttattuk az európai KGST-országokhoz is a Szovjetuniót kivéve.

A kapott adatok birtokában Svédország az általános import tilalmat visszavonta és a magyar szállításokat a határon végzett mérési eredmények függvényében engedik be az országba. Norvégia pedig a korlátozó intézkedések visszavonását helyezte kilátásba.

Legfontosabb kereskedelmi partnerünk, az NSZK – először csupán a Szovjetunióra és Lengyelországra kiterjesztett import tilalom után – végül is olyan határozatot hozott, hogy a kelet-európai országokból származó szállítmányokat a határon vizsgálatnak vetik alá. Amennyiben a fuvarszközök szennyezettsége meghaladja a megengedett, úgy helyszíni

mosást végeznek, ha viszont az áru szennyezett, abban az esetben megtagadják a bevétel lehetőségét. Tranzit áruk esetében csak a fuvarszervezők szennyezettségét vizsgálják.

A legradikálisabb intézkedéseket Olaszország és Ausztria hozta. Ausztria május 15-ig, Olaszország pedig további intézkedésig megtiltotta mindenféle élelmiszer bevitelét. Az olasz tilalom a szocialista országokon kívül kiterjed Finnországra, Svédországra, Dániára, Norvégiára, Ausztriára és Svájcra is. Az osztrák intézkedések viszont nem érintik az NDK-t és Jugoszláviát. Ausztria továbbá nem fogadja a Magyarországon tranzitált szovjet szállításokat sem, és nem engedi be a szennyezett vasúti vagonokat.

Nem hozott importkorlátozó intézkedést – még mérésre vonatkozó határozatot sem – fontosabb európai kereskedelmi partnereink közül Anglia, Franciaország, Svájc, a Benelux államok, Görögország és Spanyolország. Ezen országok kiszolgálása azonban a bizonytalanra vált tranzit útvonalak miatt megnehezült.

A határforgalom korlátozása miatt torlódások következtek be az NSZK-csehszlovák határon, valamint a magyar-osztrák átmenő forgalomban. Az Ausztriába irányuló kamionforgalom az osztrák közúti blokádnak köszönhetően már amúgy is állt. Az ország területén mintegy 600 szovjet tranzit tehervagon vesztegel annak ellenére, hogy a szovjet vasút felé május 3-tól korlátoztuk az Ausztria felé irányuló vasúti forgalmat.

A Szovjetunióból belépő szerelvények szennyezettségének kézi műszeres mérésére intézkedések történtek. A kézi mérés lassúsága miatt az intézkedés nem általános érvényű. Jelenleg csak Pakson van két olyan mérőkapu, amely alatt a szerelvényeket áteresztve a mérési folyamat felgyorsítható lenne. Ezek áthelyezésére egyelőre intézkedés nem történt.

A kereskedelmi áruforgalomban bekövetkezett korlátozásokon, túlmenően számítanunk kell a turista forgalom átmeneti visszaesésére is. A nyugati utazási irodáknál a már lekötött utak visszamondási folyamata megindult. Az utazási irodákat a magyar idegenforgalmi vállalatok külön is tájékoztatták a hazai biztonságos, veszélyezettséget nem jelentő helyzetről.

A veszteségek csökkenése érdekében az alábbi lépéseket tesszük:

- Továbbfolytatjuk a magyar mérési adatok rendelkezésre bocsátását legfontosabb partnereinknek.
- Az államközi kapcsolatokon keresztül igényeljük a korlátozó intézkedések beszüntetését.
- A szállítmányok átirányításával megkíséreljük veszteségeink csökkentését
- Itthon raktározással, illetve a friss áru feldolgozásának fokozásával alkalmazkodunk a külföldi piacok megváltozott helyzetéhez.
- A közlekedés operatív irányításában, az áruk kiszolgálásában alkalmazkodunk a kialakult, de állandóan változó helyzethez.
- Felkészülünk az áru sugárszennyezettségének mértékét, illetve mentességét igazoló magyar bizonylatok kiállítására.
- Részletes, a helyzet változását figyelembe vevő, folyamatos felmérés készül a kereskedelmi korlátozások gazdasági hatásairól, a bekövetkezett veszteségek mértékéről.

Budapest, 1986. május 5.

[MNL OL XIX-A-2-af-Ma-00147-VI-Hazai tájékoztatás-egyéb tájékoztatási munka-szn/1986. Gépelt tisztázat aláírás és pecsét nélkül. Az dokumentumot Virág András, a Minisztertanács Tájékoztatási Hivatalának vezetője küldte meg Marjai József számára. Az irattal egybetűzve a Minisztertanács Tájékoztatási Hivatalának aznapi feljegyzése Marjai József részére a hazai tájékoztatásról. Ld. 151. dokumentum)].